

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

До 45-річчя заснування
кафедри української мови РДГУ

Актуальні проблеми сучасної філології

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Збірник наукових праць
Випуск XVI

*Наукові записки
Рівненського державного
гуманітарного університету*

Рівне–2008

ББК 81   Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії. Збірник наукових праць Рівненського
А 43   державного гуманітарного університету.
4   Вип. 16. – Рівне: РДГУ, 2008. – 174 с.
УДК
811.161.2

Ювілейний збірник, присвячений 45-річчю заснування кафедри української мови РДГУ, містить статті з актуальних проблем мовознавства, граматики, словотвору, лексикології, термінознавства, лінгвістики тексту, мовної освіти.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів-філологів.

Редакційна колегія:

Головний редактор   **Шульжук Каленик Федорович**,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови
Рівненського державного гуманітарного університету,
Дійсний член Академії наук вищої школи України

Члени редакційної колегії:

1. **Вихованець І.Р.**, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ).
2. **Гуйванок Н.В.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української сучасної мови Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.
3. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Донецького національного університету.
4. **Іваницька Н.Л.**, доктор філологічних наук, професор кафедри методики лінгвістичних дисциплін Інституту філології і журналістики Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського.
5. **Кірілкова Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
6. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Мандрик Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Степанова О.І.** кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
9. **Тищенко О.В.**, доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
10. **Шкарбан Т.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядник: Степанова О.І.

Друкується за рішенням вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 29 травня 2008 р.)

За точність і грамотність публікацій відповідають автори. Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12. Рівненський державний гуманітарний університет.
(вул. Остафова, 31; кафедра української мови)

ISBN 966-72-81-04-9

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008.

Абсолютну периферію в сукупності морфологічних варіантів суб'єктної синтаксеми, що вживаються у діалогічному мовленні, становить родовий відмінок, який виконує функцію суб'єкта кількісної ознаки при предикатах кількості: – *А що воно таке ... море ? – загомоніла степовичка. – Багато води. – знизала плечима Ольвія* (В. Чемерис); – *Що то? – запитала секретарка. – Чашка кави...* – сказав він, відкидаючись у кріслі (А. Тютюнник); – *Скільки срібла? – запитав Соболь. – Півталану...* – *Кіно аж брови скинула* (І. Білик).

Таким чином, у реченневих структурах представлені варіанти граматичних форм вираження одних і тих же семантичних відношень, які мають різну частотність. Найбільш об'ємним, здатним передавати різноманітні значення семантичного суб'єкта в українській мові, є називний відмінок. Значною частотністю відзначається давальний, рідковживаними є знахідний та родовий відмінки. Вираження семантичного суб'єкта непрямыми відмінками іменника – одна з характерних рис українського розмовного синтаксису. Використання таких варіантів морфологічних засобів пов'язане з потребою одночасно вказати на суб'єкта дії чи стану і надати його дії або стану стихійного, мимовільного, неконтрольованого характеру. Вираження семантичного суб'єкта формами непрямих відмінків спричиняє його пасивізацію, а саме

перетворення свідомого виконавця дії на неактивного або учасника ситуації. Експліцитність/ імпліцитність суб'єктної синтаксеми у структурі речення спричинюється рядом умов: комунікативним завданням, метою висловлення та інформативною значущістю семантичних одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арват Н.Н. Компонентный анализ семантической структуры простого предложения. – Черновцы: Изд-во Чернов. ун-та, 1976. – 68 с.
2. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
3. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови. – К.: Наук. думка, 1980. – 286 с.
4. Масицька Т.Є. Граматична структура дієслівної валентності. – Луцьк: Ред.-вид. відділ. Волин. держ. ун-ту ім. Л. Українки, 1998. – 208 с.
5. Межов О.Г. Суб'єктні синтаксеми у структурі простого речення: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1998. – 19 с.
6. Плющ М.Я. Категорія суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення. – К.: Вища шк., 1986. – 176 с.
7. Шведова Н.Ю. О соотношении грамматической и семантической структуры предложения // Славянское языкознание. – М., 1973. – С. 458–483.

РЕЗЮМЕ

В статті розглядаються особливості функціонування суб'єктних синтаксем в семантично елементарному реченні діалогічної мови, їх семантичні варіанти, морфологічні способи вираження, а також частотність. Крім того, встановлюються причини експліцитності / імпліцитності цих одиниць в репліках-стимулах і репліках-реакціях.

УДК 811. 161. 2' 367. 335

Наталія ШУЛЬЖУК

ФРАЗЕОЛОГІЗОВАНІ КОНСТРУКЦІЇ У СТРУКТУРІ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

У статті здійснено дослідження особливостей структурно-семантичної організації фразеологізованих утворень у структурі складного речення-репліки. Відзначено, що при фразеологізованому способі вираження думки у діалогічній репліці домінують структури, у яких наявна структурна та семантична трансформації.

Ключові слова: розмовне мовлення, діалогічна єдність, реплікування, фразеологізована репліка, структурна та семантична трансформація.

Розмовне літературне мовлення залишається визначальним у процесі щоденного спілкування членів

мовного колективу. Найважливіша функція мови – комунікативна, яка реалізує одну з найперших

суспільних потреб і використовується для розв'язання життєво важливих проблем особистості у всіх сферах комунікації. Комунікативній функції підпорядковані усі інші. Діалогічне мовлення, що є основною формою розмовного функціонально-стилістичного різновиду загальнонародної мови, – яскравий вияв комунікативної функції мови, тому його вивчення дає наукову основу для глибоких висновків про структуру національної мови, про її динаміку і багатогранні функції в комунікації.

У працях вітчизняних та зарубіжних мовознавців представлені різні аспекти вивчення діалогічного мовлення [6; 7; 8; 12; 15; 18]. Актуальність статті полягає в тому, що дослідження синтаксичних особливостей українського діалогічного мовлення, а саме специфіки будови складних речень у діалозі, залишається одним із важливих завдань сучасної лінгвістики. Якщо з погляду мови ми вивчаємо ізольоване речення і розглядаємо функції його „як конструктивно-синтаксичні способи вираження ним свого типового значення” [9: 33], то у мовленні речення набуває додаткових функцій, виступаючи як частина цілого. Тому цілком слушно видається думка В.Г. Адмоні: „У мові немає нічого граматичного, що не пройшло б через мовлення; в мовленні немає нічого граматичного, що в своїй основі не було б накреслено в мові” [1: 33].

Відзначаючи особливості синтаксичної організації діалогічної репліки, зауважимо, що, по-перше, характерне для діалогу реплікування визначає той факт, що мовлення плине рефлексивно, без попереднього обдумування; підготовка до висловлення при цій формі мовної взаємодії відбувається одночасно із сприйняттям чужого мовлення, і тому „діяльність учасника розмови скеровується відразу по двох лініях” [4: 344]. А це, звичайно, не може не позначитися на структурі фрази: неповнота речень, еліптичність словосполучень із масою включень, поширеність непередикативних комунікативних одиниць, явища перебудови фраз на ходу (зміщення синтаксичної перспективи) і т. ін. По-друге, за своєю природою діалогічне мовлення є мовленням динамічним, експресивним. Порівняно обмежений час на обґрунтування відповідей та постановки нових запитань диктує співрозмовникам

необхідність звернутися до стійких, готових одиниць із постійним компонентним складом. Цим пояснюється той факт, що в діалогічному мовленні поряд із вільноконструйованими і лексично наповненими схемами речень активно відтворюються структури, які належать до фразеологічних утворень. Сутність цього явища, крім того, пов'язана і з психологією мовців в умовах безпосереднього спілкування: винайдений один раз спосіб найменування стає зручним для співбесідника, оскільки відпадає необхідність нового формулювання думки, і комунікативний процес, таким чином, прискорюється.

Проблемі фразеологізованого засобу вираження думки в діалогічній репліці присвячено чимало досліджень, хоча вони в основному ґрунтуються на матеріалі простого речення [2; 5; 7; 10; 11; 13; 16; 17; 18]. Незважаючи на всю різноплановість і багатоаспектність цих наукових досліджень, ряд питань залишається остаточно не розв'язаним. Це пояснюється, передусім, великою функціональною, семантичною і структурною різноманітністю тих одиниць, що сприймаються як стійкі сполуки. Тому з'ясувати особливості структурно-семантичної організації фразеологізованих утворень у структурі складного речення діалогічного мовлення – мета нашої статті.

Спостереження над семантичною природою діалогічних фразеологізованих побудов показує, що в діалогах художніх творів відтворюються ідіоми, які активно використовуються в літературній мові, куди вони потрапили з античної літератури, історії, біблійних текстів, сюжетні лінії яких виявилися настільки універсальними, що й донині побутують у повсякденному слововжитку як текстові ремінісценції. Однак ширше в діалогічному мовленні використовуються фразеологічні побудови, які утворилися в живому мовленні, а через діалог згодом потрапили в тканину художнього твору і тим самим поповнили діалогічне мовлення синонімами до вже існуючих у мові конструкцій, роблячи його виразнішим. І це цілком логічно, оскільки структура фразеологічних одиниць і значення, що закріпилися за ними як мовними знаками, мають глибоко національну специфіку, яка визначається умовами життя народу-носія певної мови, його історією, суспільним устроєм, культурою,

звичаями.

Що ж до формально-синтаксичної організації ідіом-реплік, то слід зазначити, що в літературно-художніх діалогах частіше відтворюються фразеологізми, які за своєю структурною побудовою є складнопідрядними або безсполучниковими реченнями, рідше – складносурядними (у межах цих конструкцій домінують речення, у яких сурядні частини поєднані протиставним сполучником *а*). Наприклад: складнопідрядні структури: „*Куди серце лежить, туди й око біжить*” (О. Гончар); „*Буває, що й курка півнем співає*” (В. Міняйло); „*Чує кицька, чиє сало з’їла*” (Є. Гуцало); „*Та ти робиш, як мокре горить*” (Є. Гуцало); складні безсполучникові речення: „*Ліс рубають – тріски летять*” (Г. Тютюнник); „*Гріх не міх, за плечима не носити*” (В. Міняйло); складносурядні конструкції: „*Старість не радість, а помирати не хочеться*” (П. Мирний); „*Волос сивіє, а голова шаліє*” (П. Мирний); „*Ти їй про образки, а вона тобі – про лубки на возки!*” (В. Міняйло).

Фразеологізовані репліки у формі багатокомпонентної складної конструкції використовуються у діалозі значно рідше, бо природна сконденсованість думки, що містить у собі ідіома, звичайно не потребує великої синтаксичної побудови. І все ж подібні речення в аналізованому матеріалі є: „*Коли ходиш, то ходи, коли любиш, то люби*” (П. Мирний); „*Сон не поміха: хто спить, той не зрішить*” (П. Мирний); „*Риба шукає, де глибше, а наш брат, де ліпше...*” (О. Гончар); „*Така вже моя доля щербата: кого б’є, то вже не милує!*” (М. Старицький); „*Де ворона не буває, а летить туди, де гніздо звива*” (Г. Тютюнник); „*А що правда, то не гріх, а що торба – то не міх!*” (В. Міняйло).

Нерідко репліки діалогу є складними реченнями, одна з предикативних частин яких містить фразеологізовані компоненти. Наприклад: „*Дурному гори немає, а все вниз, отак і тобі, всіх на одну мірку міряєш*” (Г. Тютюнник); „*А ти-но приглянься, хоч півень старий, а курку ще потопче!*” (В. Міняйло); „*Галя. А він не людина уже, чи що? Мокриця. Чи ба, як за цигана заступається! Галя. Бо шила в мішку не стаїш*” (М. Старицький); „*Апраш. Зв’язали мене, як бачиш: старий сніп завжди в’яжуть*”

(М. Старицький); „*Павло. Все сподівається, як бог дасть, то й у вікно подасть*” (М. Старицький).

Фразеологізми посідають особливе місце серед інших одиниць мовної системи. Вони виникають у зв’язку з потребою у виражальних засобах комунікації – вербального вираження почуттів, емоційних оцінок, засобів емоційного впливу, влучних характеристик людини, предметів, явищ тощо. Фразеологізми можуть відігравати роль еталонів, стереотипів культурно-національного світобачення чи вказувати на їх символічний характер. Тому нерідко в діалогічній репліці репрезентується лише схема ідіоми або один з її компонентів, в результаті чого виникає висловлення, близьке до фразеологічної структури: „*Степан. Не знаєте хіба прислів’я: не руш добра...*” (М. Старицький); „*Не було бабі клопоту... – сплюнув Дмитро*” (О. Десняк); „*Хе-хе-хе. Гора з горою не зійдуться, а ми ... – сміявся він*” (М. Коцюбинський); „*Дурна голова що не придума, а ногам робота*” (Г. Тютюнник). Щодо представлених неповноскладних синтаксичних побудов, то слід відзначити, що у процесі передачі інформації релевантною є комунікативна структура висловлення, яка, в разі його незавершеності, деформується. Однак адекватне сприйняття незакінченого висловлення можливе за умови часткового представлення реми в незакінченій частині речення або наявності реальної можливості її відтворення за допомогою паралінгвістичних факторів. Саме тому не є проблематичним однозначне розуміння наведених незакінчених висловлень.

Досить часто компонентами складного речення-репліки є фразеологізовані сполуки, що мають яскравий усно-розмовний характер. Наприклад:

Це твоя вигадка.

Вигадка не вигадка, а я розумію так: будь ти вчений чи сто раз професор, а він тебе в люди вивів (Г. Тютюнник);

Жаль...

Жаль не жаль, а їсти треба, – сказала мати (В. Барка);

А я його коли брав?

Брав чи не брав, а слухай, що тобі кажуть (Г. Тютюнник).

Іноді у діалогах натрапляємо на репліки, що

являють собою ланцюжок фразеологічних одиниць. Згусток таких речень-реплік створює яскраву тональність мовлення, як, наприклад, у діалозі Павла та Дмитра з драми М. Старицького „Не судилось”:

Павло. Не такий страшний чорт, як його малюють. Є воля, буде й доля! Гуртом, кажуть люди, і батька бити добре...

Дмитро. Авжеж, віддячити батькові треба і за хліб, і за сіль, і за добру ласку...

Серед діалогічних реплік домінують конструкції, що утворилися шляхом різного роду трансформацій та модифікацій відомих фразеологічних утворень. Таке оновлення лексичного складу фразеологізмів є типовим для усно-розмовного мовлення. Наприклад: „*Настя. А з того ганчір'я ще й пика вигляда, що за три дні не одполощеш!*” (М. Старицький); „*І виходить: обіцянка-цяцянка, а цяця й досі в кишені!*” (О. Десняк).

Прислів'я та приказки, як різновид фразеологізмів, являють собою багатющі скарби барвистого слова, сконденсовану мудрість віків, мудрість численних поколінь, „стислість, виключна лаконічність та об'ємність думок, виражених ними, є неперевершеною, бо за кожною такою думкою стоїть авторитет віків, авторитет ряду поколінь трудівників” [14: 22]. Тому цілком закономірно, що подібний матеріал увійшов до структури діалогічної репліки. Загальний колорит народної української фразеології, використаної майстрами слова в репліках діалогів, продемонструємо такими прикладами: у І. Карпенка-Карого: „*Обіцянка-цяцянка, а дурневі радість*”; „*Що з воза впало, те пропало*”; „*Чорт не такий страшний, як його малюють*”; „*З миру по нитці – голому сорочка*”; „*Не вмер Данило, то болячка вдавила*”; „*Чули дзвін, та не знаєте, відкіль він*”; „*Рівнялася свиня до коня, та шерсть не така*”; у Старицького: „*Прокіп Свиридович. Хто дбає, той і має!*”; „*Степанида. Багато казати, та мало тобі слухати*”; „*Проня. Баба з воза – кобили легше!*”; у Г. Тютюнника: „*Розумному плач, а дурневі – радість*”; „*Кому що. Одному сокіл, другому – ворон*”; „*А даром, брате, музика не грає, піп молебня не служить*”; „*Були б кістки – м'ясо наросте*”; „*Заплач Матвійку, дам копійку*”; „*Хто свого шукає, той знайде*”; у Є. Гуцала: „*Що має бути – не обминути*”; „*Чому бути – тому не минути*”; „*Хоч круть, хоч*

верть, а черепочку смерть”.

Деякі вчені-лінгвісти, враховуючи структурно-смыслову своєрідність прислів'їв та приказок, вважають за можливе кваліфікувати їх як однофразові тексти, оскільки „думка, стиснута до одного речення, не вимагає для адекватного розуміння ні попереднього, ні наступного контекстуального оточення, оскільки зміст її ясний і в такому вигляді” [13: 71].

Таким чином, використання української фразеології в діалогічних репліках робить її невід'ємним складником майстерних мовних характеристик персонажів творів художньої літератури. Проте аналіз показує, що фразеологічні одиниці, незважаючи на стійке їх закріплення у народній свідомості, незважаючи на багатовікову традицію їх уживання, піддаються трансформації. Кожне нове покоління вносить до них відповідні структурні та семантичні зміни з метою якнайповнішої реалізації комунікативної настанови репліки діалогу як найактивнішої форми міжособистісного спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адмони В.Г. Основы теории грамматики. – М.; Л.: Наука, 1964. – 105 с.
2. Білодід І.К. Надфразні єдності як елемент тексту в функціональних стилях літературної мови // Мовознавство. – 1979. – № 2. – С. 14–23.
3. Верба Г.Г. Стійкі розмовні конструкції в сучасній іспанській мові // Мовознавство. – 1981. – № 2. – С. 76–81.
4. Винокур Т.Г. О некоторых синтаксических особенностях диалогической речи // Исследования по грамматике русского литературного языка. – М.: Изд-во АН СССР, 1955. – С. 342–355.
5. Гречишнікова Р.М. Фразеологизованные сложные предложения, выражающие темпорально-уступительные отношения // Программа и краткое содержание докладов. – Л.: ЛГПИ, 1971. – С. 38–40.
6. Грищенко А.П. Напрями досліджень з усного мовлення у сучасному мовознавстві // Мовознавство. – 1968. – № 5. – С. 11–16.
7. Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення. – К.: Наук. думка, 1973. – 288 с.

8. Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення. – К.: Наук. думка, 1965. – 310 с.
9. Золотова Г.А. Очерк функционального синтаксиса русского языка. – М.: Наука, 1973. – 351 с.
10. Карпенюк Н.М. Сложные предложения фразеологического типа с союзом ЧТОБЫ // Русский язык в школе. – 1962. – № 2. – С. 26–29.
11. Кожевникова К. Спонтанная устная речь в эпической прозе. – Прага, 1970. – 165 с.
12. Никольский А.А. Очерки по синтаксису русской разговорной речи. – Душанбе: Изд-во Таджик. ун-та, 1964. – 73 с.
13. Новикова Р.М. Про однофразові тексти // Мовознавство. – 1981. – № 3. – С. 71–75.
14. Республіканська наукова конференція, присвячена вивченню українського усного літературного побутового мовлення: Тези доповідей. – К.: Рад. школа, 1968. – 143 с.
15. Українське усне літературне мовлення. – К.: Наук. думка, 1967. – 308 с.
16. Шведова Н.Ю. О некоторых типах фразеологизированных конструкций в строе русской разговорной речи // Вопр. языкозн. – 1958. – № 2. – С. 93–100.
17. Шведова Н.Ю. Очерки по синтаксису русской разговорной речи. – М.: Изд-во АН СССР, 1960. – 372 с.
18. Якубинский Л.П. О диалогической речи. Русская речь // Труды фонетического института практического изучения языков: Сб. статей под ред. Л.В. Щербы. – Петроград: Изд-во фонет. ин-та практич. изучения языков, 1923. – Вып. 1. – С. 96–195.

SUMMARY

In the dialogue speech along with freely designed and lexically filled schemes of sentences, structures belonging to phraseologic units are actively reproduce. Dialogue phrases are formed by means of different kinds of conversation and modification of the well-known phraseological items. The structure of dialogue phrase contains as well such king of idioms as a proverb and a saying. The usage of Ukrainian phraseologic units in the dialogue phrases makes it an integral part of the characters in the fiction writings.

УДК 811.161.2'367.335

Юлія РИЧАГІВСЬКА

СТИЛІСТИЧНА БАГАТОЗНАЧНІСТЬ СКЛАДНИХ БЕЗСПОЛУЧНИКОВИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ

Об'єктом дослідження в статті є безсполучникові складні речення в поетичному мовленні як функціонально активні, динамічні одиниці стилістичного синтаксису, використовувані для реалізації естетичної, образної функції.

Ключові слова: безсполучникові складні речення, стилістична багатозначність, експресивність, динамізм, емоційно-оцінна характеристика, стилістично-виражальні засоби мови, синтаксичні засоби творення експресії.

Системний підхід до вивчення мови зумовив виникнення відповідних методів аналізу твору, які дозволяють дослідити поетичний текст за його структурними рівнями, встановити функції окремих мовних одиниць у системі стилістично-виражальних засобів, розкрити співвідношення форми і змісту, структури і думки в поетичному тексті.

Наше дослідження має на меті аналіз синтаксичних засобів творення експресії, зокрема дослідження стилістичних функцій складного безсполучникового речення у віршовому мовленні.

Безсполучникові складні речення належать до складних одиниць найдавнішої формації; первісною

сферою їх функціонування є розмовно-побутове мовлення.

Художнє відтворення життєвих ситуацій вимагає широкого уведення в літературний текст цих конструкцій. Безсполучникові одиниці в поетичних текстах, досліджуваних нами, є кількісно значимими (близько 30% від загальної кількості аналізованих складних елементарних та неелементарних речень), а це, у свою чергу, активізує їх як експресивні засоби.

Віршове мовлення відзначається суб'єктивністю; воно передбачає варіанти в прочитанні, оскільки виражає внутрішній стан, емоції автора. Разом з тим кожне прочитання, кожне сприйняття поезії

ЗМІСТ

Розділ I. Актуальні проблеми синтаксису.....	3
Шульжук К.Ф. Проблема моделювання складного речення	3
Шкарбан Т.М. Часові параметри предикативних одиниць у складних конструкціях з однорідною супідрядністю	9
Давнюк С.В. Особливості використання засобів зв'язку у складних конструкціях з сурядністю і звичайною підрядністю	12
Щербачук Н.П. Функціонування суб'єктних синтаксем у семантично елементарному реченні	16
Шульжук Н.В. Фразеологізовані конструкції у структурі складного речення діалогічного мовлення.....	21
Ричагівська Ю.Є. Стилiстична багатозначність складних безсполучникових конструкцій у поетичному мовленні.....	25
Парфенюк Л.А. Словосполучення як будівельний матеріал для речення в сучасній малій прозі.....	28
Розділ II. Проблеми морфології та історії граматичних форм у слов'янських мовах.....	32
Мединська Н.М. Семантична диференціація прикметникової ознаки.....	32
Мандрик Н.В. Розвиток граматичної думки в Україні XIV–XVII ст	37
Кашуба Н.П. Варіативне керування дієслів родовим та знахідним відмінками в сучасній словацькій мові	41
Розділ III. Актуальні проблеми лексикології, лексикографії, діалектології, термінознавства.....	46
Вокальчук Г.М., Максимчук В.В. Семантичні особливості авторських лексичних новотворів поетів Рівненщини.....	46
Гаврилюк Н.В. Лексикографічне опрацювання індивідуально-авторських новотворів (на матеріалі інновацій неокласиків).....	50
Тимочко О.Б. Словник авторських новотворів у поезії Грицька Чубая.....	54
Адах Н.А. Прикметникові новотвори у словнику Василя Барки	57
Кірілкова Н.В. Діалектна фразеологія Рівненщини	61
Войцешук Л.А. Афористичні вислови в мові української класичної драматургії.....	63
Совтис Н.М. Польські письменники XVI–XIX ст. з етнічних українських територій і їх роль у збагаченні словникового складу польської мови за рахунок українізмів	66
Степанова О.І. Метафора у сфері сучасної терміносистеми.....	72
Жирик О.А. Модифікація семантичної структури стилістично транспонованих термінологічних одиниць.....	75
Павлова О.І. Музична терміносистема як об'єкт зіставних досліджень.....	81
Розділ IV. Актуальні проблеми лінгвістики тексту, зіставного мовознавства	89
Деменчук О.В. Методологія лінгвістики чуттєвого сприйняття: гносеологічні передумови експерієнціальної номінації.....	89
Сербіна Т.Г. Модифікація логоепістем у газетних текстах	92
Потапчук С.С. Реалізація якісних ознак моральної чистоти в паремійних одиницях англійської та української мов	96
Чеберяк А.М. Жанрово-стильові особливості відкритого листа.....	101
Розділ V. Проблеми мовної освіти та культури мовлення.....	108
Лещенко Г.П. Основні складові комунікативної методики роботи з текстом.....	108
Свірчук Т.І. Поняття компетентності та компетенції у працях сучасних педагогів та лінгводидактів	115
Крижанська О.М. Шляхи виховання та формування україномовної особистості	122
Антончук О.М. Аналіз дисертаційних досліджень із методики навчання орфографії.....	127

Мельник Л.Л. Мовленнєва компетенція студентів-філологів I курсу в умовах реалізації кредитно-модульної системи навчання	131
Олексієвець Л.С. Особливості використання лексичних одиниць у діловому мовленні.....	135
Кузьмич О.О. До проблеми вивчення складносурядних речень.....	139
Мушировська Н.В. Теоретичні засади формування вмінь сприймати усне і писемне мовлення.....	142
Бобрикова Ю.В. Формування поетичної культури як джерело засвоєння високих форм мовлення старшокласників	147
Вокальчук Є.Л. Актуальні проблеми культури мови в українському спортивному теледискурсі	152
Гетманчук Н.О. Комплексне вивчення прийменника як засіб формування мовно-мовленнєвої особистості студента	156
Шевчук Т.Б. Вивчення формально-семантичних відношень між твірною і похідною основами у ВНЗ	165

Наукове видання
Актуальні проблеми сучасної філології.
Мовознавчі студії
Збірник наукових праць
Випуск XVI

Упорядкування та наукове редагування
Степанова О.І.

Технічний редактор
Литвак А.М.

ББК 81   Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії. Збірник наукових праць Рівненського
А 43   державного гуманітарного університету.
4   Вип. 16. – Рівне: РДГУ, 2008. – 174 с.
УДК
811.161.2

Здано до набору 14.10.2008. Підписано до друку 29.05.2008.
Формат 70x100¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк на різнографі.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 13,4.
Тираж 300 прим. Зам. 57/1.

Видавничі роботи: редакційно-видавничий відділ РДГУ
33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Адреса редакції: м. Рівне, вул. Остафова, 31; кафедра української мови